

Мелітопольський державний університет імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра початкової освіти

**Освітня програма «Початкова освіта. Інклюзивна освіта»
«Початкова освіта. Іноземна мова»
«Початкова освіта. Християнська етика»**

Назва курсу	Сучасна українська мова з практикумом
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Викладач	Митяй Зоя Олегівна
Профайл викладача	https://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-movi/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-movi/mityaj-zoya-olegivna-zaviduvach-kafedri/
Контактний тел.	(0619) 44-04-63 (097) 738-80-23
Е-mail:	mzo63719@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4955
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, відповідно до графіка роботи кафедри української мови. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького.

1. Анотація до курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес навчання української мови як державної, що включає: зміст навчання (мовний матеріал, що вивчається, мовні і мовленнєві вміння, що повинні бути засвоєні); діяльність викладача (його роль в організації навчання, доборі й подачі матеріалу, формуванні мовних і мовленнєвих умінь і навичок студентів); діяльність студентів (спрямована на засвоєння знань, формування мовної, мовленнєвої і комунікативної компетенції).

Міждисциплінарні зв'язки: вступ до спеціальності, педагогіка, психологія, українська мова за професійним спрямуванням.

2. Мета та завдання курсу

Метою навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є сприяння підвищенню культури мовлення здобувачів вищої освіти, виробленню і дальшому удосконаленню їх орфографічних і пунктуаційних навичок; оволодінню глибокими знаннями з української мови, знання її фонетичної системи, лексики і фразеології, граматичної будови і стилістики, бути взірцем для учнів у культурі усного і писемного мовлення.

Вибір матеріалу і його виклад у програмі обумовлений перед усім логікою самої науки про мову, а також завданнями формування особистості вчителя початкових класів, його світогляду.

Сучасна українська мова з практикумом як навчальна дисципліна, в підготовці вчителя початкових класів посідає одне з центральних місць.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є оволодіння глибокими знаннями з української мови, знання її фонетичної системи, лексики і фразеології, граматичної будови і стилістики, бути взірцем для учнів у культурі усного і писемного мовлення.

Вибір матеріалу і його виклад у програмі обумовлений перед усім логікою самої науки про мову, а також завданнями формування особистості вчителя початкових класів, його світогляду.

3. Формат курсу

Очний (offline) у вигляді лекційних та практичних занять. Змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького. Навчальний матеріал дисципліни структурований за темами, кожна з яких є відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульного контролю та аналіз результатів його виконання.

Дисципліна викладається у формі лекційних та практичних занять.

4. Перелік компетентностей та результати навчання

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітньою компонентою:

Загальні

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.

Фахові

- ФК 1.** Здатність ефективно працювати в умовах сучасної початкової школи.
- ФК 7.** Здатність використовувати досягнення психолого-педагогічної науки та практики у власній діяльності.
- ФК 15.** Здатність користуватися науковою, навчально-методичною та довідковою літературою з актуальних питань сучасної початкової школи.
- ФК 16.** Здатність вивчати, аналізувати та застосовувати під час планування освітнього процесу професійну літературу

Результати навчання

- ПРН 2.** Грамотно висловлюватися в усній та писемній формі, використовувати мову професійного спілкування, пояснювати й характеризувати факти і явища державною мовою.
- ПРН 3.** Грамотно розробляти матеріали занять та їх викладати відповідно до вимог початкової школи.
- ПРН 14.** Здатність аналізувати та опрацьовувати нормативні документи з метою їх використання у професійній діяльності

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
К-сть годин	36	32	52

6. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2019	3	Початкова освіта	2	н

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Здобувачі вищої освіти отримують додаткову інформацію з курсу за допомогою використання мультимедійного обладнання – перегляду презентацій, відеоматеріалів, інтернет ресурсів.

8. Політики курсу

На заняттях слід дотримуватись політики академічної доброчесності.

На заняттях вітаються технології практико-орієнтованого навчання. При оцінюванні враховується пізнавальна активність здобувачів вищої освіти, глибина засвоєного ними матеріалу з курсу. Завдання до кожної теми викладач надає наприкінці попереднього заняття. Всі вид робіт необхідно виконувати в

зазначені строки. При виконанні всіх завдань і видів контролю курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Пропущені заняття відпрацьовуються протягом 2 тижнів на кафедрі в часи консультацій викладача.

9. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усьо- го	у тому числі			усьо- го	у тому числі		
		л	пр.	с. р.		л	пр.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Українська мова: походження, розвиток і функціонування. Фонетика і фонологія. Орфоепія								
Тема 1. Українська мова: походження, розвиток і функціонування	6	2	2	2				
Тема 2. Основні стильові різновиди писемної і усної форм української літературної мови	6			6				
Тема 3. Предмет і завдання фонетики. Голосні звуки, їх класифікація	4	2	2					
Тема 4. Приголосні звуки, їх класифікація	6	4	2					
Тема 5. Фонетичні процеси у системі приголосних фонем	2		2					
Тема 6. Склад і наголос в українській мові	6			6				
Тема 7. Фонологія. Фонетична транскрипція	4			4				
Модуль 2								
Змістовий модуль 2. Графіка й орфографія. Лексикологія і лексикографія. Фразеологія. Словотвір								
Тема 1. Українська графіка	4			4				

Тема 2. Українська орфографія та її принципи	8			8				
Змістовий модуль 3. Лексикологія і лексикографія. Фразеологія								
Тема 3. Лексика. Слово як основна лексична одиниця								
Тема 4. Лексика сучасної української мови з погляду її походження і розвитку	4	2	2					
Тема 5. Поняття про фразеологію і фразеологічні звороти	6			6				
Тема 6. Українська лексикографія	4			4				
Змістовий модуль 4. Словотвір								
Тема 7. Словотвір	2	2						
Тема 8. Способи словотворення в українській мові	2		2					
Модуль 3								
Змістовий модуль 5. Граматика. Морфологія								
Тема 1. Граматика								
Тема 2. Морфологія / Частини мови	2	2						
Тема 3. Іменник	4	2	2					
Тема 4. Прикметник	4			4				
Тема 5. Числівник	4	2	2					
Тема 6. Займенник	4			4				
Тема 7. Дієслово	6	4	2					
Тема 8. Дієприкметник	4			4				
Тема 9. Дієприслівник	4			4				
Тема 10. Прислівник	2	2						
Тема 11. Службові слова. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигуки	10			8				

Модуль 4								
Змістовий модуль 6. Синтаксис. Пунктуація								
Тема 1. Синтаксис. Словосполучення	4	2	2					
Тема 2. Речення	4			4				
Тема 3. Просте двоскладне речення	4	2	2					
Тема 4. Другорядні члени речення	4			4				
Тема 5. Двоскладні і односкладні неповні речення	4			4				
Тема 6. Ускладнене речення	4	2	2					
Тема 7. Складне речення	4			4				
Тема 8. Складносурядні речення	6		2	4				
Тема 9. Складнопідрядні речення	4	2	2					
Тема 10. Безсполучникові складні речення	4			4				
Тема 11. Безсполучникові складні речення з різнотипними частинами	2		2					
Тема 12. Багатокомпонентні складні речення	4	2	2					
Тема 13. Складні синтаксичні цілі	6	2		4				
Тема 14. Пряма і непряма мова	2		2					
Тема 15.Пунктуація	6			6				
Усього годин	120	38	36	46	-	-	-	-

8. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1	<p>Лекція 1. Українська мова: походження, розвиток і функціонування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, зміст, обсяг і завдання курсу сучасної української мови. 2. Роль і функції української мови. 3. Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови. 4. Місце української мови серед мов світу. 	2
2	<p>Лекція 2. Предмет і завдання фонетики. Голосні звуки, їх класифікація</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет і завдання фонетики як науки. 2. Аспекти вивчення звука в фонетиці. 3. Голосні звуки СУЛМ. 4. Класифікація голосних звуків: <ol style="list-style-type: none"> а) за місцем творення; б) за ступенем підняття язика до піднебіння; в) за участю губів. 5. Нескладотворчі голосні звуки. 	2
3	<p>Лекція 3. Приголосні звуки, їх класифікація</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про приголосні звуки. 2. Класифікація приголосних: <ol style="list-style-type: none"> а) за участю голосу і шуму; б) за активними мовними органами; в) за способом творення; г) за твердістю-м'якістю. 3. Фонетичні зміни в системі приголосних: асиміляція, дисиміляція, спрощення, подовження і подвоєння. 4. Приставні приголосні. Метатеза. 	4
4	<p>Лекція 4. Лексика. Слово як основна лексична одиниця. Лексика сучасної української мови з погляду її походження і розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання лексикології. Словникове багатство української мови. 2. Слово як основна одиниця мови, його лексичне і граматичне значення. 3. Однозначні і багатозначні слова. 	2

	<p>4. Пряме і переносне значення слів. Метафора, метонімія, синекдоха.</p> <p>5. Поняття про синоніми. Групи синонімів.</p> <p>6. Антоніми, їх стилістична функція.</p> <p>7. Омоніми, їх види.</p> <p>8. Пароніми.</p> <p>9. Лексика сучасної української мови з погляду її походження:</p> <p>а) історичні шари слів у лексичному складі української мови;</p> <p>б) найдавніші засвоєння з інших мов.</p> <p>10. Поняття про активні та пасивні шари лексики.</p> <p>11. Застарілі слова (історизми та архаїзми). Неологізми.</p>	
5	<p>Лекція 5. Словотвір</p> <p>1. Поняття словотвору.</p> <p>2. Основні одиниці словотвору.</p> <p>3. Основні способи словотворення:</p> <p>а) морфологічні;</p> <p>б) неморфологічні.</p>	2
6	<p>Лекція 6. Граматика. Морфологія /Частини мови/</p> <p>1. Поняття про граматику.</p> <p>2. Граматичне значення слів.</p> <p>3. Мовні засоби вираження граматичного значення.</p> <p>4. Граматична форма слова.</p> <p>5. Граматичні категорії в сучасній українській мові.</p> <p>6. Принципи виділення частин мови.</p>	2
7	<p>Лекція 7. Іменник</p> <p>1. Іменник, його морфологічні та синтаксичні особливості.</p> <p>2. Граматичні категорії іменника:</p> <p>а) категорія роду;</p> <p>б) категорія числа;</p> <p>в) категорія відмінка.</p> <p>3. Відміни іменників.</p> <p>4. Словозміна іменників.</p>	2
8	<p>Лекція 8. Числівник</p> <p>1. Загальне поняття про числівник як частину мови.</p> <p>2. Групи числівників за значенням:</p> <p>а) кількісні;</p>	2

	<p>б) порядкові;</p> <p>3. Групи числівників за морфологічною будовою.</p> <p>4. Словозміна числівників.</p>	
9	<p>Лекція 9. Дієслово</p> <p>1. Поняття дієслова, морфологічні та синтаксичні особливості.</p> <p>2. Категорія виду дієслова: а) доконаний; б) недоконаний;</p> <p>3. Перехідність / неперехідність дієслова.</p> <p>4. Категорія стану дієслова: а) активний; б) пасивний; в) зворотно-середній.</p> <p>5. Категорія особи дієслова.</p> <p>6. Безособові дієслова.</p> <p>7. Категорія способу дієслів.</p> <p>8. Категорія часу дієслів.</p> <p>9. Правопис дієслів.</p>	4
10	<p>Лекція 10. Прислівник</p> <p>1. Прислівник, морфологічні та синтаксичні функції.</p> <p>2. Розряди прислівників:</p> <p>а) означальні;</p> <p>б) обставини;</p> <p>в) безособово-предикативні.</p> <p>3. Ступені порівняння прислівників.</p> <p>4. Творення прислівників.</p> <p>5. Правопис прислівників.</p>	2
11	<p>Лекція 11. Синтаксис. Словосполучення</p> <p>1. Предмет синтаксису.</p> <p>2. Поняття про словосполучення.</p> <p>3. Типи словосполучень.</p> <p>4. Способи зв'язку слів у словосполученні.</p> <p>5. Синтаксичний розбір словосполучення.</p>	2
12	<p>Лекція 12. Просте двоскладне речення</p> <p>1. Поняття простого речення.</p> <p>2. Головні члени речення. Підмет, способи вираження.</p> <p>3. Поняття присудка, види присудків.</p> <p>4. Поняття складеного дієслівного присудка.</p> <p>5. Способи вираження складеного дієслівного присудка.</p> <p>6. Поняття складеного іменного присудка.</p> <p>7. Способи вираження складеного іменного присудка.</p>	2
13	<p>Лекція 13. Ускладнене речення</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про просте ускладнене речення. 2. Речення з однорідними членами. 3. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення: 4. Речення з відокремленими членами. <ol style="list-style-type: none"> а) відокремлені означення; б) відокремлені прикладки; в) відокремлені обставини; г) відокремлені додатки. 5. Уточнюючі слова. 6. Звертання. 7. Речення, ускладнені вставними і вставленими конструкціями. 	
14	<p>Лекція 14. Складнопідрядні речення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальне поняття про складнопідрядні речення. 2. Структурно-семантичні типи складнопідрядних речень. 3. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури: <ol style="list-style-type: none"> а) складнопідрядні речення з підрядними присубстантивно-атрибутивними; б) з підрядними займенниково-співвідносними; в) з підрядними з'ясувальними. 4. Складнопідрядні речення розчленованої структури. 	4
15	<p>Лекція 15. Багатокомпонентні складні речення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи багатокомпонентних складних речень. 2. Багатокомпонентні складносурядні речення. 3. Складнопідрядні речення з кількома підрядними частинами: <ol style="list-style-type: none"> а) конструкції з супідрядністю; б) конструкції з послідовною підрядністю; в) конструкції з послідовною підрядністю й супідрядністю. 4. Складні синтаксичні конструкції. 	2
Разом		38

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1.	Українська мова: походження, розвиток і функціонування	Опитування, виконання	2

	<p>1. Роль і функції української мови.</p> <p>2. Українська мова, як унормована, відшліфована форма загальнонародної:</p> <p>а) літературна норма;</p> <p>б) форми літературної мови, їх особливості;</p> <p>в) стиль, функціональні стилі літературної мови.</p> <p>3. Діалектна основа української літературної мови.</p> <p>4. Місце української мови серед мов світу.</p>	практичних завдань	
2.	<p>Фонетична характеристика голосних звуків</p> <p>1. Голосні звуки сучасної української мови.</p> <p>2. Особливості творення голосних звуків.</p> <p>3. Класифікація голосних звуків:</p> <p>а) за місцем творення;</p> <p>б) за ступенем підняття язика до піднебіння;</p> <p>в) за твердістю, м'якістю;</p> <p>г) за участю губів.</p> <p>4. Голосні звуки в наголошених і ненаголошених позиціях.</p>	Опитування, виконання практичних завдань	2
3.	<p>Система приголосних фонем сучасної української мови</p> <p>1. Характеристика приголосних фонем сучасної української мови.</p> <p>2. Класифікація приголосних фонем:</p> <p>а) за участю голосу і шуму;</p> <p>б) за дією активних мовних органів;</p> <p>в) за способом творення;</p> <p>г) протиставлення приголосних фонем за твердістю – м'якістю.</p> <p>3. Артикуляційні та акустичні особливості приголосних фонем у їх голосних виявах.</p>	Опитування, виконання практичних завдань	2
4.	<p>Фонетичні процеси у системі приголосних фонем</p> <p>1. Чергування приголосних:</p> <p>а) зміна [г, к, х] на [ж, ч, ш];</p> <p>б) чергування [г, к, х] із [з, ц, с].</p>	Опитування, виконання практичних завдань, самостійна	2

	<p>2. Поняття про асиміляцію, види асиміляції:</p> <p>а) регресивна і прогресивна;</p> <p>б) повна і неповна.</p> <p>3. Поняття про дисиміляцію.</p> <p>4. Спрощення в групах приголосних звуків.</p> <p>5. Метатеза.</p>	робота, модуль	
5.	<p>Слово в лексичній системі української мови</p> <p>1. Поняття про лексику та лексикологію.</p> <p>2. Слово як одиниця мови, слово і поняття.</p> <p>3. Основні типи лексичних значень слів:</p> <p>а) слова повнозначні і неповнозначні;</p> <p>б) однозначні і багатозначні слова;</p> <p>в) слова з прямим і переносним значенням / метафора, метонімія, синекдоха.</p> <p>4. Омоніми, їх різновиди.</p> <p>5. Синоніми.</p> <p>6. Антоніми.</p> <p>7. Пароніми.</p>	Опитування, виконання практичних завдань	2
6.	<p>Словотвір. Способи словотворення в українській мові</p> <p>1. Поняття словотвору.</p> <p>2. Основні одиниці словотвору.</p> <p>3. Структура слова.</p> <p>4. Основа слова, види основ.</p> <p>5. Морфологічні способи творення слів.</p> <p>6. Неморфологічні способи творення слів:</p> <p>а) морфолого-синтаксичний спосіб;</p> <p>б) лексико-синтаксичний;</p> <p>в) лексико-семантичний.</p>	Опитування, виконання практичних завдань, модуль	2
7.	<p>Іменник</p> <p>1. Семантико-граматичні категорії іменника.</p> <p>2. Категорії збірності і одиничності.</p> <p>3. Категорія істот і неістот.</p> <p>4. категорії роду, числа, відмінка.</p> <p>5. Відміни іменників.</p> <p>6. Правопис іменників.</p>	Опитування, виконання практичних завдань	2
8.	<p>Числівник</p> <p>1. Граматичні ознаки числівників.</p>	Опитування, виконання	2

	<p>2. Розряди числівників. Кількісні числівники:</p> <p>а) означено-кількісні;</p> <p>б) неозначено-кількісні;</p> <p>в) збірні;</p> <p>г) дробові.</p> <p>3. Порядкові числівники.</p> <p>4. Правила відмінювання числівників.</p>	практичних завдань	
9.	<p>Дієслово</p> <p>1. Значення і граматичні ознаки дієслова. Форми дієслова.</p> <p>2. Структурні класи дієслів.</p> <p>3. Категорія виду.</p> <p>4. Категорія перехідності-неперехідності.</p> <p>5. Категорія дієслівного стану.</p> <p>6. Категорія особи. Дієвідміни. Безособові дієслова.</p> <p>7. Категорія часу. Вживання часових форм.</p> <p>8. Категорія способу.</p>	Опитування, виконання практичних завдань, модуль	2
10.	<p>Синтаксис. Словосполучення</p> <p>1. Словосполучення як синтаксична одиниця.</p> <p>2. Відмінність словосполучення від слова, речення, синтагми.</p> <p>3. Синтаксичні словосполучення та їх класифікація:</p> <p>а) за кількістю членів;</p> <p>б) за морфологічним вираженням основного компонента;</p> <p>в) за типом смислових відношень між компонентами.</p>	Опитування, виконання практичних завдань	2
11.	<p>Способи вираження складеного присудка</p> <p>1. Поняття складеного дієслівного присудка.</p> <p>2. Способи вираження складеного дієслівного присудка.</p> <p>3. Поняття складеного іменного присудка.</p> <p>4. Способи вираження складеного іменного присудка.</p>	Опитування, виконання практичних завдань	2

12.	<p>Ускладнене речення. Вставні та вставлені слова, словосполучення і речення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття ускладненого речення. Способи ускладнення речень. 2. Речення з однорідними членами. 3. Речення з відокремленими членами. 4. Поняття речення, ускладненого вставними і вставленими конструкціями. 5. Вставні слова і словосполучення. 6. Речення із вставленими конструкціями. 	Опитування, виконання практичних завдань	2
13.	<p>Складнопідрядні речення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття складнопідрядного речення. 2. Класифікація складнопідрядних речень. 3. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури. 4. Складнопідрядні речення розчленованої структури. 5. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях. 	Опитування, виконання практичних завдань	4
14.	<p>Безсполучникові складні речення з різнотипними частинами</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття безсполучникових речень з різнотипними частинами: <ol style="list-style-type: none"> а) речення із з'ясувальним значенням; б) речення з часовим значенням; в) речення з умовним значенням; г) речення з причиновим значенням; д) речення з наслідковим значенням; е) речення з порівняльним значенням; є) речення з приєднувальним значенням. 2. Розділові знаки у безсполучникових складних реченнях. 	Опитування, виконання практичних завдань	2
15.	<p>Багатокомпонентні складні речення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи багатокомпонентних складних речень. 2. Багатокомпонентні складносурядні речення. 3. Складнопідрядні речення з кількома підрядними частинами: 	Опитування, виконання практичних завдань	2

	<p>а) конструкції з супідрядністю; б) конструкції з послідовною підрядністю; в) конструкції з послідовною підрядністю й супідрядністю.</p> <p>4. Складні синтаксичні конструкції.</p>		
16.	<p>Пряма і непряма мова</p> <p>1. Поняття прямої мови. 2. Розділові знаки при прямій мові. 3. Поняття непрямої мови. 4. Поняття невласне прямої мови. 5. Діалог. 6. Цитата.</p>	Опитування, виконання практичних завдань, модуль	2
Разом			36

10. Самостійна робота

Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Теми і перелік питань, що винесені на самостійне вивчення
1.	Вступ. Українська мова – національна мова українського народу. Територіальні діалекти
2.	Основні стильові різновиди писемної і усної форм української літературної мови
3.	Склад і наголос в українській мові
4.	Фонологія. Фонетична транскрипція
5.	Українська графіка
6.	Українська орфографія та її принципи
7.	Поняття про фразеологію і фразеологічні звороти
8.	Українська лексикографія
9.	Прикметник
10.	Займенник
11.	Дієприкметник
12.	Дієприслівник
13.	Службові слова. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигуки
14.	Речення
15.	Другорядні члени речення
16.	Двоскладні і односкладні неповні речення
17.	Складне речення

18.	Складносурядні речення
19.	Безсполучникові складні речення
20.	Складні синтаксичні цілі
21.	Пунктуація
Разом	

Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Завдання для самостійної роботи студентів*
1	Огляд літературних джерел
2	Реферат
3	Складання глосарію
4	Презентація

Теми рефератів

1. Становище української мови в Україні, історія і сучасність.
2. Мовний етикет, традиції сучасності.
3. Функціональні стилі сучасної української мови.
4. Лексика сучасної української мови з погляду її походження і розвиток.
5. Українська мова – державна мова України.
6. Сучасний статус української літературної мови.
7. Історія становлення сучасної української літературної мови.
8. Мовленнєва культура сучасної ділової людини.
9. Культура мовлення і культура мислення.
10. Мовленнєвий етикет як дзеркало загальної культури.
11. Способи словотвору в українській мові.
12. Морфологічні норми сучасної української літературної мови.
13. Експресивні функції частин мови та особливості їх функціонування в різних стилях мови.
14. Етикет службової кореспонденції.
15. Особливості публічного ділового спілкування.
16. Невербальні засоби спілкування.
17. Культура усного ділового спілкування.
18. «Сила нації – в силі її культури» (І.Огієнко).
19. Синоніми у професійному спілкуванні.
20. Уживання неологізмів і термінів у діловому стилі.
21. Джерела української фразеології.
22. Історичні особливості становлення форм і семантики слів.
23. Національно-мовні особливості формул звертань у європейських народів.
24. Мислителі давнього світу про мистецтво усного публічного мовлення.

25. Стиль сучасного ділового листування.
26. Види усного ділового спілкування.
27. Займенник у сфері ділового етикетного мовлення.
28. Телефонний мовний етикет.
29. Прийменник «по» у діловому мовленні.
30. Етапи розвитку та становлення української мови.
31. Українська мова на лінгвістичній карті світу.
32. Сучасні етикетні мовні формули звертань у професійному спілкуванні.
33. Закон про мови в Україні: концепція закону, втілення його в життя.
34. Український правопис: історія і сучасний стан.
35. Мовний етикет українців.
36. З історії ораторського мистецтва.
37. Культура усного ділового листування.
38. Етапи становлення та розвитку української мови.
39. Культура і тактика ведення ділових переговорів.
40. Стандартні вислови як явище писемного ділового мовлення.
41. Культура ведення ділових дискусій.
42. Невербальні засоби ділової комунікації.
43. Соціально-психологічні чинники ділового діалогу.
44. Вживання «імені по батькові»: традиції та сучасний етикет взаємин.
45. Інтонаційні засоби виразності усного ділового мовлення.
46. Стилї та жанри сучасної української мови.
47. Історія становлення та особливості офіційно-ділового стилю.
48. Основні жанри (роди й види) ораторського мистецтва.
49. Мова електронних засобів масової інформації.
50. Теорії походження української мови.
51. Розвиток української термінології.
52. Тлумачення застарілих слів.
53. Слово – найтонше доторкання до серця.
54. Різні концепції походження української мови. Мова і державність.
55. Проблема існування спільносхіднослов'янських слів у складі споконвічної лексики.
56. Причини пунктуаційних помилок.
57. Природа виникнення назви. Умотивовані слова та слова з втраченою мотивацією.
58. Індоевропейська лексична спадщина.
59. Запозичення із слов'янських мов.
60. Запозичення з неслов'янських мов.
61. Джерела української фразеології.

Теми презентацій для самостійного виконання

1. Вступ. Українська мова – національна мова українського народу.
2. Основні стильові різновиди писемної і усної форм української літературної мови Предмет і завдання фонетики.
3. Голосні звуки, їх класифікація.
4. Приголосні звуки, їх класифікація.
5. Фонетичні процеси у системі приголосних фонем.
6. Склад і наголос в українській мові.
7. Фонологія. Фонетична транскрипція.
8. Лексика. Слово як основна лексична одиниця. Лексика сучасної української мови з погляду її походження і розвитку.
9. Поняття про фразеологію і фразеологічні звороти.
10. Словотвір. Способи словотворення в українській мові.
11. Граматика. Морфологія /Частини мови.
12. Іменник.
13. Прикметник.
14. Числівник.
15. Займенник.
16. Дієприкметник.
17. Дієприслівник.
18. Дієслово.
19. Прислівник.
20. Службові слова. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигуки.
21. Складне речення.
22. Складносурядні речення.
23. Складнопірядні речення.
24. Безсполучникові складні речення.
25. Безсполучникові складні речення з різнотипними частинами.
26. Багатокомпонентні складні речення.
27. Складні синтаксичні цілі.
28. Пряма і непряма мова.
29. Пунктуація.

11. Методи контролю

Усне опитування, контрольні роботи, поточне тестування, реферати, презентації, творчі проекти, перша ті друга контрольні точки, підсумковий тест.

13. Система оцінювання та вимоги

Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом», є сумою балів за виконання практичних завдань та підсумкового модульного контролю. Впродовж семестру студент за поточний контроль отримує – 40 балів та під час складання 2-х періодичних контрольних робіт – 60 балів.

Самостійно підготовлені теми або розв'язані окремі пізнавальні завдання, що винесені для самостійного опрацювання студентами, оцінюються як частина теми практичних заняття.

В межах дисципліни передбачено перезарахування балів за тему (теми), змістові блоки дисципліни, отриманих студентом за результатами участі у різних формах (інституційних, дистанційних, дуальних) і видах (семінари, практикуми, тренінги, вебінари, майстер-класи тощо) неформальної освіти.

Критерії оцінювання

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького

https://drive.google.com/file/d/1OMtCdZsTSSudgxmQMu206ffea4Kjx3_Q/view та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» (протокол №5 від 24.10.2019 р.)

<https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkvL-LNTIjWRX/view>

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Робота на практичному занятті Самостійна робота Усна відповідь, тестування, виконання завдань та вправ	5 балів: 5 – Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями

4 – Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями

3 – Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

2 – Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки

<p>Складання конспекту, тестів для поточної роботи</p>	<p>5 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 балів – студент глибоко проробив роботу вченого, здійснив широкий аналіз зазначеної проблеми, вірно відображено ідею автора та основні моменти книги (монографії, статі), а також відобразив у рецензії власне відношення до проблеми і до роботи в цілому; склав 10 тестових завдань; – 4 бали – студент глибоко проробив роботу вченого, здійснив широкий аналіз зазначеної проблеми, вірно відображено ідею автора та основні моменти книги (монографії, статі), склав 10 тестових завдань; – 3 бали – студент глибоко проробив роботу вченого, здійснив широкий аналіз зазначеної проблеми, вірно відображено ідею автора та основні моменти книги (монографії, статі), але у рецензії не відображено власне відношення до проблеми і до роботи в цілому, склав менше ніж 10 тестових завдань; – 2 бали – спостерігаються суттєві помилки, студент не достатньо продемонстрував знання наукової праці вченого, не склав 10 тестових завдань;
<p>Творчі завдання</p>	<p>5 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 балів – творчі завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – творчі завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – творчі завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат.

Компетентнісно-орієнтовні завдання (презентація тощо).	<p>– 5 балів – презентація містить не менш ніж 15 слайдів, зміст слайдів відповідає темі лекцій, фон та текст – зручні для сприйняття, наявність схем, таблиці, смарт-об’єктів, малюнків, фото тощо;</p> <p>– 4 бали – презентація містить не менш ніж 12 слайдів, зміст слайдів відповідає темі лекцій, фон та текст – зручні для сприйняття, наявність схем, таблиці, смарт-об’єктів, малюнків, фото тощо;</p> <p>– 3 бали – презентація містить 10 і меншу кількість слайдів, текст та фон заважають сприймати інформацію, недостатня кількість демонстраційного матеріалу (таблиці, діаграми, схеми, малюнки тощо),</p> <p>– 2 бали – зміст презентації не відповідає темі, візуально не сприймається, плагіат</p>
--	--

1. Система оцінювання компетенцій студентів є стимулюючою, заохочувальною, максимально об’єктивною, простою з чіткими критеріями оцінювання.

2. Національна оцінна шкала є чотирьохбальною для оцінювання результатів іспитів і диференційованих заліків і двобальною для оцінювання відповідей студентів на недиференційованому заліку.

3. Основним видом контролю знань, умінь, навичок та способів їх застосування є поточний контроль для якого використовується національна оцінна шкала «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» з відповідними до неї балами, тобто числами «5», «4», «3», «2». Ці бали виставляються за кожне практичне заняття в академічний журнал.

4. Всі види діяльності на практичному (семінарському) занятті, в тому числі і за виконану самостійну роботу, оцінюються оцінками «5», «4», «3», «2», які заносяться в академічний журнал.

Самостійно підготовлені теми або розв’язані окремі пізнавальні завдання, що винесені для самостійного опрацювання студентами, оцінюються як частина теми практичного (семінарського) заняття.

На практичному занятті студент може отримати декілька оцінок за різні види діяльності за чотирьохбальною шкалою від «відмінно» до «незадовільно», але в балах «5», «4», «3», «2». Бали періодичної контрольної роботи, яка може проводитись за рік або семестр чотири, два або один раз, виставляються відповідно максимум 25, 50 і 100 балів за одну контрольну.

Наприклад, періодичний контроль, який проводиться двічі в семестрі, є сумою балів (середньозважена оцінка) поточного контролю і балів за контрольну роботу за такою формулою: $S_1 = X_0 + X_1 = 4 + 18 = 22(б)$,

Де S_1 – сума балів за перший періодичний контроль, X_0 – середньозважене балів за всі теми, включаючи теми і питання винесені на самостійну роботу, що передують першому періодичному контролю; X_1 – бали першої періодичної контрольної роботи.

Студент має право на підвищення результату тільки однієї контрольної роботи протягом тижня після її написання.

Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені практичні заняття і не мати за них незадовільних оцінок.

Невідпрацьовані заняття є підставою для недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю як такого, що не виконав навчальний план.

Підсумкова оцінка складається із суми балів за періодичні контрольні роботи за формулою:

$$S = S_1 + S_2$$

Сума (S) дорівнює 100 балам.

Підсумковим контролем вивчення дисципліни є екзамен, де здобувач вищої освіти має набрати максимальну кількість балів – 100. Форма проведення екзамену – письмова.

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий тест (екзамен)	Сума
семестр		100	100
1-й періодичний контроль	2-й періодичний контроль		
$20 + 30 = 50$	$20 + 30 = 50$		

Примітка: сума балів за семестр + 100 балів (набрані на екзамені) = сума усіх балів ділиться на два.

Структура екзаменаційного білета включає три питання. Перші два становлять теоретичні питання (репродуктивно-продуктивного характеру), що оцінюються по 25 балів кожне, відсутність відповіді не оцінюється взагалі.

1-5 балів ставиться, якщо відповідь фрагментарна на рівні елементарного відтворення окремих фактів, об'єктів; з грубими помилками, відсутнє розуміння основної суті питання, узагальнення.

6-10 балів ставиться за відповідь, в якій у відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього

розуміння; студент у цілому володіє суттю питання, виявляє знання навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки але іноді припускається грубих помилок.

11-15 балів ставиться за відповідь, з якої видно оволодіння загальним понятійним апаратом, орієнтування в теоретичному матеріалі навчального предмета, але при розкритті основних питань допускаються суттєві помилки: немає визначень, правил, відсутні приклади на підтвердження викладеної теорії або відповідь неповна, нелогічна.

16-19 балів ставиться за розкриття основних питань, де відтворюється значна частина навчального матеріалу, але не скрізь наводяться приклади до них, має місце деяка їх необґрунтованість; матеріал викладено в певній логічній послідовності, що говорить про вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, але при цьому виявлено дві-три несуттєві помилки; можлива присутність деяких недоліків у вигляді технічних помилок та описок.

20-25 балів виставляється, якщо основні питання розкриті на високому теоретичному і практичному рівнях та у повному обсязі, видно орієнтування в матеріалі, наводяться приклади; якість відповідей свідчить про вільне володіння матеріалом лекційних і практичних занять, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом з навчальної дисципліни; є особиста точка зору, аргументована і підкріплена науковими теоріями; можлива присутність деяких недоліків у вигляді описок.

Третє питання – 25 суджень і 25 тестових завдань. В судженнях пишеться відповідь – «так» чи «ні» або «+» чи «-». Правильна відповідь за кожне судження оцінюється 1 балом. Кожне питання тесту оцінюється також 1 балом.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	---	--

12. Рекомендована література

Основна

1. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К.Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Берковець та ін.; за ред. А.К.Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2013. – 340с.
2. Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / А.К. Мойсієнко, Л.А.Алексієнко, О.М. Зубань, І.В. Козленко ; за ред. А.К. Мойсієнка ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2013. – 524 с.
3. Сучасна українська літературна мова: підручник / А.П.Грищенко, Л.І.Мацько, М.Я. Плющ та ін.; за ред. А.П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
4. Бондар О.І. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. / О.І.Бондар, Ю.О.Карпенко, М.Л.Микитин-Дружинець. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с.
5. Сучасна українська літературна мова: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / [М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.]; за ред. М.Я.Плющ. – 7-ме вид., стер. – К.: Вища шк., 2009. – 414 с.

Допоміжна

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів, 2003.
2. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови / За ред. чл. – кор. НАН України І.Вихованця. – К., 2004.
3. Глазова О.П. Українська орфографія: Навч. посібн. – Харків, 2004.
4. Глазова А.П. Українська пунктуація: Навч. посібн. – Харків, 2004.
5. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2002.
6. Гуйванюк Н.В., Кардащук О.В., Кульбабська О.В. Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці. – Чернівці, 2003.
7. Гуйванюк Н.В., Кульбабська О.В. Складні ускладнені речення: Теоретично-практичний блок. Рекоменд. Міністерством освіти і науки України як навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – Чернівці: Рута, 2003.
8. Дудик П.С. Просте ускладнене речення. – Вінниця, 2002.

9. Етимологія української мови: Навч. посібник для вищих навч. закладів / О.І.Потапенко, Л.П. Кожуховська, Л.Е. Довбня та ін. – 2-е вид. доп. і випр. – К.: Міленіум, 2003. – 204 с.
10. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. – Донецьк, 2001.
11. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Вид. 2-е, уточн. і доп. – Вінниця: Поділля-2000, 2003.
12. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови: Підручник. – К., 2003.
13. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматики української мови в таблицях. – К.: Вища шк., 2004.
14. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – Тернопіль, 2000.
15. Русанівський В.М. Історія української літературної мови: Підручник. – К., 2001.
16. Ткаченко Є.М. Українська мова: Пунктуація: правила, вправи, диктанти. – Навч. пос. – Харків: Консум, 2001.
17. Українська мова: Енциклопедія. – К., 2000.
18. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Підручник. – К.: Академія, 2004.
19. Ющук І.П. Українська мова: Підручник. – К.: Либідь, 2003.
20. Яцимірська М.Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. – Львів: ЛНУ, 2002.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Електронний підручник з сучасної української мови. Режим доступу: <http://linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/>
2. Український правопис 2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
3. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>